

Datum van inontvangstneming : 04/06/2021

Zaak C-263/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

23 april 2021

Verwijzende rechter:

Tribunal Supremo (Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

17 maart 2021

Verzoekende partij:

Asociación Multisectorial de Empresas de la Electrónica, las Tecnologías de la Información y la Comunicación, de las Telecomunicaciones y de los contenidos Digitales (AMETIC)

Verwerende partijen:

Administración General del Estado (nationale overheid, Spanje)

Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales (EGEDA)

Asociación para el Desarrollo de la Propiedad Intelectual (ADEPI)

Artistas Intérpretes o Ejecutantes, Sociedad de Gestión de España (AIE)

Artistas Intérpretes Entidad de Gestión de Derechos de Propiedad Intelectual (AISGE)

Ventanilla Única Digital

Derechos de Autor de Medios Audiovisuales (DAMA)

Centro Español de Derechos Reprográficos (CEDRO)

Asociación de Gestión de Derechos Intelectuales (AGEDI)

Sociedad General de Autores y Editores (SGAE)

Voorwerp van het hoofdgeding

Administratief beroep tegen een regeling tot uitvoering van een civielrechtelijke wet – Intellectuele eigendom – Stelsel van billijke compensatie voor het kopiëren voor privégebruik – Rechtspersoon belast met de afgifte van het certificaat dat vereist is voor de vrijstelling van de verplichting om de compensatie te betalen.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Verzoek om een prejudiciële beslissing inzake uitlegging – Artikel 267 VWUE – Verenigbaarheid van de Ley de Propiedad Intelectual (wet op de intellectuele eigendom) met de algemene beginselen van het Unierecht en met richtlijn 2001/29/EG – Stelsel van billijke compensatie voor het kopiëren voor privégebruik – Vrijstelling van de verplichting om compensatie te betalen bij de verwerving van apparatuur met behulp van zelfcertificering – Organisaties voor het collectief beheer van intellectuele-eigendomsrechten die uitsluitend bestaan uit organisaties die het recht van rechthebbenden op de compensatie beheren en verdedigen – Controlebevoegdheden

Prejudiciële vragen

1. Is de wijze waarop de in lid 10 van het nieuwe artikel 25 van de wet op de intellectuele eigendom bedoelde rechtspersoon is samengesteld verenigbaar met richtlijn 2001/29/EG of, meer in het algemeen, met de algemene beginselen van het Unierecht?
2. Is het verenigbaar met richtlijn 2001/29/EG of met de algemene beginselen van het Unierecht, dat de nationale wetgeving die rechtspersoon de bevoegdheid verleent om informatie op te vragen, waaronder informatie over de boekhouding, van diegenen die verzoeken om afgifte van een certificaat inzake vrijstelling van de verplichting tot betaling van de billijke compensatie voor het kopiëren voor privégebruik?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 267 VWEU.

Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (PB 2001, L 167, blz. 10).

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Real Decreto Legislativo 1/1996, de 12 de abril, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual, regularizando, aclarando y armonizando las disposiciones legales vigentes sobre la materia (koninklijk wetgevend besluit 1/1996 van 12 april 1996 tot vaststelling van de geconsolideerde tekst van de wet op de intellectuele eigendom en tot regularisatie, verduidelijking en harmonisatie van de geldende wettelijke bepalingen op dit gebied): artikel 25.

Real Decreto 1398/2018, de 23 de noviembre, por el que se desarrolla el artículo 25 del texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/1996, de 12 de abril, en cuanto al sistema de compensación equitativa por copia privada (koninklijk besluit 1398/2018 van 23 november 2018 tot uitvoering van artikel 25 van de geconsolideerde tekst van de wet op de intellectuele eigendom, vastgesteld bij koninklijk wetgevend besluit 1/1996 van 12 april 1996, wat betreft het stelsel van billijke compensatie voor het kopiëren voor privégebruik).

Korte uiteenzetting van de feiten en van het hoofdeding

- 1 In de onderhavige procedure heeft verzoekster, de Asociación Multisectorial de Empresas de Tecnologías de la Información, Comunicaciones y Electrónica (AMETIC) rechtstreeks beroep ingesteld tegen koninklijk besluit 1398/2018, en met name tegen het daarin geregelde stelsel van billijke compensatie voor het kopiëren voor privégebruik. Verzoekster is een vereniging van fabrikanten, groothandelaren en distributeurs in de sector informatie- en communicatietechnologieën.
- 2 De bestreden handeling is een regeling die is uitgevaardigd ter uitvoering van het nieuwe artikel 25 van de wet op de intellectuele eigendom (geconsolideerde tekst, vastgesteld bij koninklijk wetgevend besluit 1/1996), zoals gewijzigd bij koninklijk wetsbesluit 12/2017.
- 3 De vragen komen niet zozeer voort uit bovengenoemde uitvoeringsregeling als wel uit de wet ter uitvoering waarvan die regeling strekt: bijna alle problematische aspecten zijn reeds terug te vinden in het nieuwe artikel 25 van de wet op de intellectuele eigendom. In dit verband zij eraan herinnerd dat in de Spaanse rechtsorde particulieren regelingen met rang van wet niet rechtstreeks kunnen aanvechten, zodat de betwisting van de uitvoeringsregeling de gelegenheid kan bieden om te toetsen of de bij die regeling ten uitvoer gelegde wet verenigbaar is met het Unierecht. In casu betekent dit dat indien de bepalingen van artikel 25 van de wet op de intellectuele eigendom in strijd met het Unierecht zijn, de thans bestreden bepalingen van koninklijk besluit 1398/2018 (artikelen 3, 5, 6, 10 en 13) nietig zouden moeten worden verklaard aangezien de rechtsgrondslag ervan dan ophoudt te bestaan.

- 4 Koninklijk wetsbesluit 12/2017 heeft artikel 25 van de wet op de intellectuele eigendom gewijzigd door middel van de invoering van een stelsel van billijke compensatie voor het kopiëren voor privégebruik. Deze compensatie drukt in laatste instantie op de gebruikers van kopieën voor privégebruik. In dit stelsel zijn de betalingsplichtigen van de compensatie de in Spanje gevestigde fabrikanten van reproductieapparatuur, wanneer zij optreden als distributeur, en importeurs die die apparatuur in de handel brengen om deze op commerciële basis te distribueren op het Spaanse grondgebied. Bovendien zijn distributeurs die die apparatuur van een fabrikant of importeur hebben gekocht hoofdelijk gehouden tot betaling van de compensatie, tenzij zij kunnen bewijzen dat zij het bedrag van de compensatie aan laatstgenoemden hebben betaald.
- 5 Vrijgesteld van de verplichting tot betaling van de compensatie zijn aankopen die worden gedaan door publiekrechtelijke lichamen met behulp van zelfcertificering en aankopen van natuurlijke of rechtspersonen die eindconsument zijn en kunnen rechtvaardigen dat de aangeschafte apparatuur uitsluitend voor beroepsdoeleinden zal worden gebruikt. Deze rechtvaardiging dient te geschieden door middel van een certificaat dat is afgegeven door de in artikel 25, lid 10, van de wet op de intellectuele eigendom bedoelde rechtspersoon.
- 6 Volgens artikel 25, lid 10, van de wet op de intellectuele eigendom moet die rechtspersoon bestaan uit organisaties voor het beheer van auteursrechten, die hij vertegenwoordigt. In dit verband wordt in de enige aanvullende bepaling van koninklijk wetsbesluit 12/2017 bepaald dat geen van de auteursrechtenorganisaties mag beschikken over de bevoegdheid om zelfstandig zeggenschap uit te oefenen over de besluiten van de rechtspersoon. Tot de taken van de rechtspersoon behoren de afgifte van de vrijstellingen van de verplichting tot betaling van de compensatie en, in voorkomend geval, de afwikkeling van de terugbetalingen.
- 7 Lid 11 van artikel 25 van de wet op de intellectuele eigendom verleent de rechtspersoon de bevoegdheid om de aan- en verkopen waarover de compensatie moet worden betaald aan een controle te onderwerpen en om van de verkrijgers van het certificaat te verlangen dat zij alle gegevens verstrekken die nodig zijn om te kunnen vaststellen of zij nog steeds voldoen aan de voorwaarden voor de vrijstelling van de verplichting tot betaling van de compensatie. Ter uitvoering van deze wettelijke bepaling verleent koninklijk besluit 1398/2018 de rechtspersoon de bevoegdheid om de ondernemingsboekhouding in te zien.
- 8 De vrijstellingsverklaring is in beginsel voor onbepaalde tijd geldig. Dat betekent dat het subject waaraan die verklaring wordt afgegeven dat certificaat kan tonen bij elke aankoop van reproductieapparatuur en aldus ex ante is vrijgesteld van de verplichting tot betaling van de compensatie. Niettemin kan de rechtspersoon die belast is met de afgifte van het certificaat dit intrekken indien hij heeft vastgesteld dat de begunstigde niet langer aan de voorwaarden voldoet.
- 9 Voorts is het altijd mogelijk om niet-verschuldigde, doch reeds betaalde compensatie terug te vorderen; dat wil zeggen dat de ex-antevrijstelling van

diegenen die in het bezit zijn van het certificaat niet uitsluit dat diegenen die niet over een dergelijk certificaat beschikken de door hen betaalde compensatie ex post kunnen terugkrijgen. De bovengenoemde rechtspersoon is ook verantwoordelijk voor de afhandeling van deze terugbetalingen.

- 10 Het Ministerio de Cultura y Deporte (ministerie van Cultuur en Sport, Spanje) neemt besluiten teneinde conflicten te beslechten die ontstaan in verband met weigeringen om vrijstellingscertificaten af te geven of om terugbetalingsverzoeken in te willigen. Hoewel zulks in voornoemde wettelijke bepaling niet wordt vermeld, is het evident dat ministeriële besluiten tot beslechting van dergelijke conflicten kunnen worden aangevochten bij de rechter door middel van de instelling van administratief beroep.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 11 De Abogado del Estado (landsadvocaat, Spanje) en de organisaties voor het beheer van auteursrechten, als medeverweersters, betogen dat de lidstaten beschikken over een ruime beoordelingsvrijheid bij het regelen van de billijke compensatie voor het kopiëren voor privégebruik en van de procedure voor het vaststellen en het innen daarvan. Volgens verweersters beschikken andere lidstaten over stelsels die vergelijkbaar zijn met het stelsel dat is ingevoerd bij het nieuwe artikel 25 van de wet op de intellectuele eigendom, en hebben die stelsels niet tot problemen geleid. Ook wijzen zij erop dat tegen de besluiten van de rechtspersoon ter zake van vrijstellingscertificaten en terugbetalingen kan worden opgekomen bij het ministerie van Cultuur en Sport, zodat het laatste woord op dit gebied aan de overheid is. Daardoor is er volgens hen geen sprake van een schending van het recht van verdediging van diegenen die betrekkingen met vorenbedoelde rechtspersoon moeten aangaan.
- 12 Een van de redenen voor de betwisting van koninklijk besluit 1398/2018 is dat het certificaat inzake vrijstelling van de verplichting tot betaling van de compensatie voor het kopiëren voor privégebruik moet worden afgegeven door een rechtspersoon „die onder de beheersorganisaties ressorteert”.

Korte weergave van de motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 13 De vragen van de kamer in de onderhavige zaak zien op de bepaling dat de rechtspersoon die wettelijk bevoegd is om het certificaat inzake vrijstelling van de verplichting tot betaling van de compensatie af te geven, bestaat uit organisaties voor het beheer van auteursrechten, die hij vertegenwoordigt. Dat betekent dat die rechtspersoon wordt gevormd door organisaties die het recht van de rechthebbenden op de compensatie beheren en verdedigen, zonder deelname van de betalingsplichtigen of andere mogelijke belanghebbenden, zoals bijvoorbeeld consumentenorganisaties. Bijgevolg is er sprake van een onevenwichtige, of asymmetrische, samenstelling van de rechtspersoon die besluit wie ex ante

worden vrijgesteld van de verplichting tot betaling van de compensatie. Iets soortgelijks kan worden gezegd van het besluit over de terugbetaling van niet-verschuldigde bedragen.

- 14 Opgemerkt dient te worden dat die rechtspersoon niet gaat over het ontstaan van de verplichting tot betaling van de compensatie en over de vaststelling van het bedrag ervan. Bovendien kan iemand die het niet eens is met het door de rechtspersoon genomen besluit zich tot het ministerie van Cultuur en Sport wenden.
- 15 In herinnering zij gebracht dat de verplichting tot betaling van de compensatie voor het kopiëren voor privégebruik een civielrechtelijke verplichting is, en geen verplichting jegens de overheid. Zij is evenmin bedoeld om een specifiek belang van de overheid te dienen. Gesteld kan worden dat het gaat om een verplichting tussen particulieren – dat wil zeggen tussen auteurs en gebruikers van kopieën voor privégebruik van werken van die auteurs – die rechtstreeks voortvloeit uit de wet. In die situatie is er één element van de verplichting dat, ook al is het niet doorslaggevend voor het ontstaan van de verplichting of voor de vaststelling van het bedrag ervan, van cruciale invloed is op de ontwikkeling van de betrekking tussen de betalingsplichtige en de betalingsgerechtigden, namelijk de mogelijkheid om ex ante te worden vrijgesteld van de verplichting door het tonen van een certificaat, dat in beginsel ook nog eens voor onbepaalde tijd geldig is. In dit verband is het duidelijk dat de situatie van diegenen die op basis van het certificaat bij alle aankopen van reproductieapparatuur zijn vrijgesteld van betaling, niet vergelijkbaar is met de situatie van diegenen die bij elke aankoop de terugbetaling moeten vorderen, met alle administratieve en bewijslasten van dien. Het bezit van het certificaat vereenvoudigt de zaken enorm voor wie niet verplicht is tot betaling van de compensatie. Het is juist hierover dat de vragen rijzen: het besluit waarvan die vereenvoudiging van de te volgen handelingen bij de aankoop van reproductieapparatuur afhangt, is wettelijk toevertrouwd aan organisaties die het belang van de betalingsgerechtigden vertegenwoordigen, zonder deelname van de betalingsplichtigen of, meer in het algemeen, van de kopers van reproductieapparatuur.
- 16 Vandaar dat die onevenwichtigheid, of asymmetrie, volgens deze kamer mogelijk een schending van het beginsel van gelijkheid voor de wet inhoudt, nog afgezien van de vereiste neutraliteit van de overheid bij de uitvoering van een verplichting die enkel tussen particulieren ontstaat. Deze vragen worden nog prangender in het licht van de overweging dat de hier onderzochte rechtspersoon beschikt over exorbitante bevoegdheden, op grond waarvan hij van verzoekers om afgifte van het certificaat inzake vrijstelling van de verplichting tot betaling van de compensatie verzoeken informatie over hun activiteiten kan opvragen; exorbitante bevoegdheden waartegen de betrokkene zich zelfs niet kan verweren met een beroep op het geheim van de ondernemingsboekhouding.
- 17 Het argument dat besluiten van de rechtspersoon – inzake het certificaat of inzake een terugbetaling – altijd kunnen worden aangevochten bij het ministerie van

Cultuur volstaat mogelijk niet. Ofschoon de rechtspersoon niet het laatste woord heeft, aangezien er een vorm van toetsing door de overheid bestaat, waarvan de uitkomst kan worden aangevochten bij de rechter, neemt dit de ongelijkheid niet weg en leidt het tot extra lasten voor diegenen die beroep tegen het besluit van de rechtspersoon moeten instellen.

- 18 Gelet op een en ander acht deze kamer het dienstig om het Hof van Justitie van de Europese Unie twee vragen voor te leggen. Met de eerste vraag wenst deze kamer te vernemen of de samenstelling van de in lid 10 van het nieuwe artikel 25 van de wet op de intellectuele eigendom bedoelde rechtspersoon verenigbaar is met richtlijn 2001/29/EG of, meer in het algemeen, met de algemene beginselen van het Unierecht.
- 19 Met de tweede vraag wenst deze kamer te vernemen of het verenigbaar is met richtlijn 2001/29/EG of met de algemene beginselen van het Unierecht, dat de nationale wetgeving die rechtspersoon de bevoegdheid verleent om informatie op te vragen, waaronder informatie over de boekhouding, van diegenen die verzoeken om afgifte van het certificaat inzake vrijstelling van de verplichting tot betaling van de billijke compensatie voor het kopiëren voor privégebruik.